

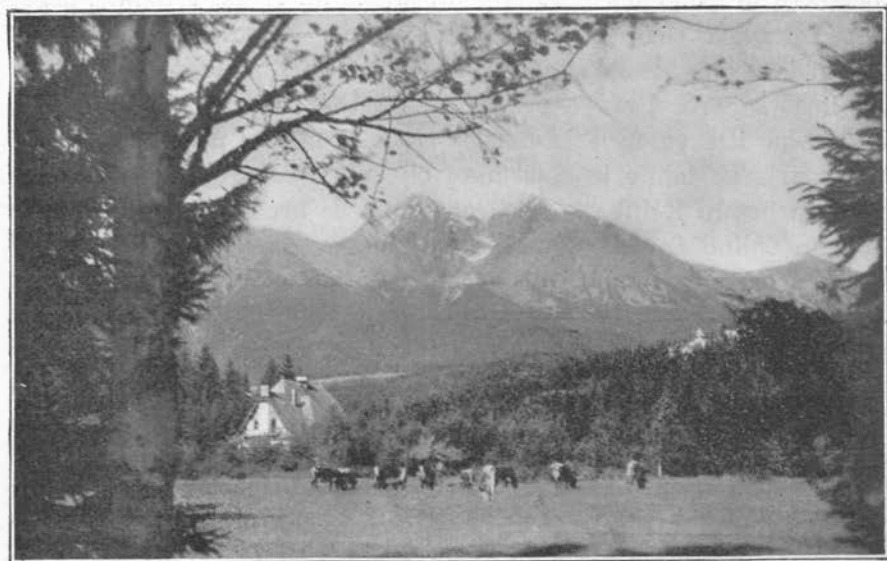
Dr. Jos. C. O b l a k:

V okrilju Visoke Tatre

(Dalje.)

Mala Vysoka.

V Tatranski Lomnici sem se čisto slučajno spoznal s Poljakom, ki je bil prav tako homo novus v slovaški Tatri kakor jaz. Čuden slučaj: tudi na Etno me je spremljal Poljak — v tretje gre rado, pravijo — morda dobim Poljaka tudi še kje drugje na svojih gorskih partijah v širnem svetu...

Tatranska Lomnica. (V ozadju: Lomniški in Kežmarsky Štit.)

Skupno sva iskala v centralnem grebenu dominujočih točk, ki bi nama odprle in pokazale Tatro, rekel bi, od najintimnejše strani v celoti, in obenem v najskrivnejši notranjosti. In sva pravo zadela.

Kakor ne boš ti tujca, ki ga hočeš uvesti v najkrajšem času v naš planinski svet, vodil na primer takoj na najvišjega v Karavankah, na Stol, nego na Golico, tako se je nama zazdelo, da ne bo prav kreniti iz Lomnice na najbližji Lomniški Štit, ali iz Smokovca na

Gerlachovko, nele ker zahtevata nerazmerno več časa, nego tudi, ker sta mi preblizu nad ravno teraso, na kateri stojim. Kakor pri nas tako se tudi drugod in sploh v življenju večkrat izkaže, da najvišji ni vedno tudi — najgrši . . . Pa sem si izbral eno najdaljših dolin, ki mi jih je pokazala karta, dolino, ki sega najgloblje v osrčje Tatre, prav v centralni njen greben. Zdela se mi je za to ekskurzijo najbolj pripravna Velika Studena dolina, ki izstopa iz Tatranskih grebenov nekako v sredi gozdne terase med Tatransko Lomnico in sosednim osrednjim Tatranskim mestom, polnim hotelov, sanatorijev in zasebnih vil, palačam podobnih — Smokovcem.

Mogla bi vanjo seveda tudi kar od Tatranske Lomnice; toda od nje vodi tako lepa cesta, že večkrat imenovana »cesta slobody«, in ob njej tako prijetna železniška proga! Sploh pa moraš in hočeš spoznati поблиžje tudi drugo, najstarejše Tatransko letoviško mesto Smokovec (nemški Schmek), ki je samo na sebi znamenitost, zate torej novost, ki se kosa s prvimi gorskimi letovišči v Evropi. Zlasti petnadstropni Palace-sanatorij, dovršen že po prevratu, zgrajen v najmodernejšem slogu in opremi, je eden največjih v Evropi. Od Smokovca je napeljana prav gori do praga, do vhoda v dolino, zopet žična železnica, sicer ne v nebotično višino — kajti Smokovec leži sam nad 1000 m visoko — a 200 m višje te le zapelje, kar te veseli, ako imaš še precej dolgo pešpot pred seboj, časa malo, denarja, ki je konečno iste valute s časom, pa na potu nikdar preveč.

Denarja se lahko iznebiš takoj ob koncu žične železnice v elegantnem hotelu Kohlbach na Hrebenioku še pred vhomom v Veliko Studeno dolino (nemško Kohlbach). Dolina se imenuje tudi Starolesna. Skoro vse doline, vsaj na slovaški strani, imajo svoja imena po kmetijskih naselbinah, ki leže skrite tvojim očem pod gozdnim pasom in pod gosposkimi, vseskozi v tem pasu ležečimi letovišči, kakor: Mengušovska po Mengušovcih, Batizovska po Batizovcih, Velicka po Velki i. dr., takisto tudi razni štiti: Slavkovski po vasi Slavkov, Batizovski, Velicki i. dr.

Takoj pri vhomu v Veliko Studeno dolino opaziš posebnosti in izrazite razlike med našimi apnenišskimi, dolomitskimi in med granitno dolino. Velike granitne skale leže razmetane v strugi potoka, ki je razmeroma plitva in ne tako globoko zasekana, kakor smo jih vajeni videti n. pr. v naših dolomitskih; tudi ni toliko ozkih korit in sotesk, kakor so n. pr. pri nas Presedljaj, Vintgar v Vojah ali Radovinski in podobni. Veličasten je sicer Obri vodopad v granitnem koritu; toda sam na sebi nič posebnega. Le barve so apartne.

Lepi so tudi slavni slapovi Studene vode (»Kohlbacher Wasserfälle«) nižje v grapi pod Obrim vodopadom, čeprav ne fenomenalni. Obri vodopad zgoraj pravzaprav zaključuje nekoliko višjo stransko velegorsko Malo Studeno dolino ter pada čez zadnjo stopnico v Ve-

liko Studeno dolino. Krasen je notranji zaključek Male Studene doline pod Lomniškim Štitom, kjer leži pri petih jezerih (pat Spišskych ples) že v višini 2000 m najvišja tatranska gorska koča »Terycho-utulna«. Tudi na poljski strani, koncem Roztočke doline pri Velikem Stawu, je »Dolina pieciu Stawow polskich« v enem najlepših gorskih kotlov v Visoki Tatri. Toda topot ne utegnemo v to stransko dolino, kakor se nam zdi spričo Obrovskega vodopada zapeljiva in mikavna.

Takorekoč vis-a-vis tega slapa, ob stiku Male in Velike Studene doline, leži v lepi poziciji gorski hotel Kamzik (t. j. »gams«) v višini 1300 m še v gozdnem pasu; v njo gledajo mrki granitni obrazi tatranskih gorskih osebnosti, v ozadju dominujoči Lomniški Štit. Lepo izvedena pot te vodi dalje v srce Tatre po dolgi Veliki Studeni dolini, ki se ne zožuje v notranjost, kakor sploh ne večina tatranskih dolin, nego se znotraj razširi. Gozdnega pasu je skoro konec. Gorske stene, razni »štiti«, »veže«, »turni« se pojavljajo na obeh straneh in v kratkem času si sredi kolosalne gorske scenerije: prava tatranska — Divina comedia! Polagoma stopaš navzgor, včasih komaj opazno; toda korak za korakom se ti pokaže kak nov vrh ostrih form in temnega kolorita. Veličastna tatranska pokrajina v vsej svoji resnosti ti prevzame dušo, da utihneš. V Tatri ne moreš peti...

Pojavijo se tudi prva jezera v tej dolini. Granit ne propušča vode, kakor apnenec in dolomit; zato so pri nas gorska jezera bolj redka, Triglavska naravnost fenomen. Tu so nekaj navadnega: v vsaki kotlini je jezero: »staw« ali »pleso«. Skoro se ti zdi, da jih je preveč; Tatra bi morda celo pridobila, da jih je manj. Postanejo ti na potu skoro nekaj vsakdanjega, rekel bi, samo ob sebi umevnega. Kakor hitro se povzpneš iz ene kotanje, preko katere pada voda v neštetih slapovih, lahko računaš, da bo nad tabo zopet kotlina z novim jezerom. In tako se vrsti eno za drugim, celo s ponavljajočimi se imeni. Ne vem, koliko je »dljih« (= dolgih), »zelenih« in drugih takih »plesov«.

V višini 1900 m nad enim takih jezer smo pri zelo primitivni gorski, obenem lovski koči, brez komforta in postrežbe v ne posebno priporočljivem stanju. Zato pa je pogled od nje na vse te neštete štite, grebene in veže tem lepši in zanimivejši.

Pa treba bo dalje v višino, v še ožji gorski svet, v ozko špranjo, ki jo zapaziš med razdrapanimi vrhovi in grebeni. Pot postaja strmejša, zanimivejša. In ko si v ozki špranji v višini 2300 m na Prielovnu ali Sedlu Rohatko med Svištovim Štitom in Malo Vysoko, ostrmiš. Skoro vsa sedla v Tatri so ozka kakor ta, ki te spominja na »Grlo« med Planico in Pišnico. Z Rohatke se ti odpre pogled v — srce Tatre. Če je bila že spodaj resna, pa se ti vidi onostranski temni kotel, na kojega dnu se sveti »Zamrzle Pleso«, naravnost gro-

zotno divji. Postane ti malodane tesno pri srcu. Čisto novi grebeni in gorski liki najbolj fantastičnih form stopijo pred tvoje strmeče oči. V kotlu je nagromadenih in razmetanih na tisoče granitnih blokov med debelim granitskim prodrom, ki ni tak kakor naš. Ni, da bi se vozil po njem, kakor n. pr. z Begunjščice v Zelenico ali tudi skozi Grlo doli v Planico. To so pač manjše granitne skale, in pot preko njih je dosti težavnejša, čeprav ne nevarna.

Od Rohatke napravimo le majhen ovinek pod stenami Male Vysoke najprej navzdol, pa se takoj zopet povzpne od Zamrzlega Plesa na drugo znamenito sedlo, niti eno uro hoda od Prieloma oddaljeno — »Polsky Hreben« — nekoliko širje in nižje vrezano med Malo Vysoko in Velickim Štitom (2208 m).

Ime kaže, da je sicer nekoč tod šla meja med Poljsko (Galicijo) in Madjarsko, toda danes smo povsem na češkoslovaškem ozemlju, ki sega, kakor rečeno, do mejne točke Rysy. Do tja pa je od tu še precej daleč. Naravno je, da moreš priti z obeh sedel na Malo Vysoko (2429 m); toda ako nadaljuješ pot naprej preko Tatre, ti bolj kaže povzpeti se na njo s Poljskega Hrebena. Tudi je pripravnejše; niti cele ure ne porabiš do vrha.

Tu vidiš, kako potrebna so v Tatri nadelana pota. Brez poti kar po celem hoditi je v Tatri brezprimerno težje kakor pri nas, ponekod sploh nemogoče; zato beleži zgodovina toliko nesreč v Tatri. Spotoma naletiš na več spominskih tabel o nesrečah. Tudi trda kranjska betica bi ne prenesla trdega granita, čeprav se vsaj bere včasih, da ostane — cela, pa makar da prileti v loku prostega padca z znatne višine . . .

(Dalje prih.)

Jos. Wester:

Hacquetova navodila za gorolazce

(Dalje.)

I. 0 telesni postavi.

Telesni ustroj potujočega prirodoslovca in gorolazca mora biti popolnoma dobro oblikovan in brez telesnih napak. Najprimernejša velikost je 5—5½ čevljev (150—165 cm), zakaj ljudje večje postave niso prav sposobni za to, in sicer iz naslednjih razlogov: prevelik človek ima redkokdaj jačje mišice kakor kratko-čokat — torej nima več moči, da bi mogel radi višine svojega telesa več nositi kakor slednji; dalje, čim višje je kako telo, tem prej izgubi ravnotežje ter je zato češče v nevarnosti, da se prevrne; in čim daljše so njegove kosti, tem lažje se zlomijo. O tem me je zadosti poučila izkušnja; zakaj tisti, ki so se bili z menoj povzpeli na gore, a so imeli znatno telesno višino, niso prenesli tega, kar je mogel čokatec strpeti. Jaz sem večkrat padel, toda kosti si nisem nikoli polomil; če sem se

ranil ali otisnil, ne prihaja v poštev. Le enkrat sem s trebuhom telebnil na skalo, kar mi je povzročilo kilo, tako da sem moral dalj časa pas nositi. Ker sem le pet čevljev (150 cm) visok in krepkih mišic, imajo moje kratke kosti več povoja kakor pri človeku, 5½ ali 6 čevljev (180 cm) visokem.

Pogled mora biti oster in dalekosežen; kajti brljavec (kratkovidnež) je vsak trenutek v nevarnosti, da se poškoduje ali si celo tilnik zlomi. Pljuča morajo biti brez kvare, noge pa močne in trpežne. Prvo dosežeš, da se pogosto v mrzlem koplješ, drugo pa, da že v mladosti vztrajno hodiš. Nič ni nogam škodljivejše ko topla voda, ker se debela koža na stopalih ne sme nikoli odstraniti; zato je dobro, da nosiš vsekdar škornje, ker ti napravljajo debelo kožo.

2. Kake lastnosti imej gorolazec in česa lahko pogreša.

Gorolazec mora biti v vsakem primeru pogumen ter se ne sme bati ne visokih ne strmih prepadov. Takozvana vrtoglavica je posledica bojazni. Da se te iznebiš, še preden kreneš na visoke gore, je dobro, da se vadiš prej vzpenjati se na visoke stolpe in da stopnjema plezaš zdaj po odprtih odrih, zdaj po strehah itd.; s tem se laglje privadiš planinskemu plezanju brez strahu.

Prirodoslovec mora ali bi moral imeti te-le glavne lastnosti: dober spomin in preudarnost, vztrajno potrpljenje v raziskovanju in — denarna sredstva; tudi mora jezike znati, vsaj tistih dežel, po katerih potuje. Prav tako potrebno mu je risanje, vsaj toliko, da more narisati načrte, ki jih hoče napraviti. Dalje mora biti popotnik neoženjen¹; zakaj, prvič: če ima svojo ženo rad, kakor to zakonski stan zahteva, utrpi pri ločitvi dosti svojega poguma; razume se, da mora biti mlad, in le v teh letih, ne pa v starosti, mora prirodoslovec opravljati svoja potovanja. Seveda ni pravila brez izjeme... Drugič: se oženjeni manj upa, ker se kot oče nedoraslih otrok ne mara in ne more rad spuščati v nevarnost. To sem izkusil pri svojem rajnem prijatelju Scopoliju²; on radi preteče nevarnosti ni obhodil krajev, ki jih jaz nisem pustil nepreiskanih. Tretjič: dolgotrajna in pogostna odsotnost ima za posledico, da se lepi spol navzame mišljenja, kakršnega so bile poljske dame³ za kralja Boleslava II.... Telesne potrebe, katerih se je

¹ Hacquet se je oženil šele l. 1799. v starosti 60 let. V zakon si je vzel »krepkostno deklico, čedno, staro 20 let in je živel z njo v popolnem soglasju kot poštenjak« do njene smrti, l. 1809. Sam pa je umrl kot vdovec l. 1815. na Dunaju bržčas na posledicah raku slične kile ali radi splošne oslabelosti.

² Janez Ant. Scopoli (1723—1788), sloveč prirodoznanec, je deloval kot rudniški zdravnik v Idriji. Njegovi glavni deli sta: *Flora Carniolica* (Rastlinstvo Kranjske, 1760) in *Entomologia Carniolica* (Žužkoslovje Kranjske, 1763).

³ Hacquet omenja na drugem mestu v svoji knjigi o Karpatih grde razvade v življenju tedanje poljske »žlahte«.

kdo navadil, se ne dadó tako lahko zatajevati; toda, ali se more nagnjenje, da jim ustrezajo, pač le bolj očitati šibkemu delu človeštva kakor močnejšemu? . . .

In kakor se mora popotni prirodoslovec tej prijetni vezi ljubezni odreči, tako naj opusti tudi druge ne neobhodne potrebščine, n. pr. tobak, vino, tople pijače, mehko postelj itd. Jaz sem bil toliko srečen, da v tem pogledu nisem bil razvajen; saj sem le redkokedaj v življenju užival vino ali kaj sličnega; to me tudi sploh ni mikalo. Večkrat sem videl, kaka muka je bila za marsikoga, če mu je zmanjkalo tobaka, ki ga je bil vajen; kako milo je mehkužnež tarnal, če zvečer ni imel postelje ter je moral pod milim nebom nočiti, dočim se jaz poleg njega nisem prav nič neugodno počutil. Meni je zadostoval kruh z mlekom ali sirom, v sili sem se zadovoljeval tudi s suhim kruhom in z vodo. Nekaterikrat sem živel tudi brez kruha, da sem imel le riž; in ta hrana mi je še sedaj všeč. Le soli nisem mogel pogrešati, čeprav nisem imel na potovanjih s seboj nikoli slanega mesa ne sirovega masla, ker ti dela preveč žeje, če vsak dan kaj takega uživaš. In kolikokrat nimaš vode, posebno v apnenskem velegorju, ki je polno razpok, kjer se nahaja voda le v neki globočini! Žeja je huda muka, ki sem jo večkrat izkusil; zato se nikari ne zanašaj, da dobiš na višinah vode, temveč je vzemi iz previdnosti vselej s seboj v čutari! Ob vročih dneh je koristno, da jo mešaš s kako rastlinsko kislino.

Znanost, ki je popotni prirodoslovec, zlasti če mora živeti med neizobraženim ali napol omikanim ljudstvom, tudi v svoj lastni prid ne more pogrešati, je zdravilstvo; vsaj toliko znanja o tem bi naj imel, kolikor je v nujnih in nenadnih primerih treba. Mogel bi navesti dolgo vrsto podatkov, ki bi izpričali potrebnost zdravniškega znanja, s katerim sem se često rešil iz najbolj preteče nevarnosti. Nikoli nisem bil brez rastlin in vselej, kadar sem zadel na človeka, ki se mi je zdel sumljiv, sem utrgal najbližjo rastlino, in jo opazoval. Takoj me je začel radovedno izpraševati, čemu je taka rastlina, in nisem ostal dolžan odgovora: nedolžno zel sem označil za zanesljivo zdravilo zdaj v tej, zdaj v oni bolezni . . . Če so me povedli k bolniku, sem jim vselej priporočil tista nedolžna sredstva, ki sem jih nosil s seboj. Bore opij me je često med bogove uvrstil; kakšen pa je bil njegov učinek, nisem nikoli izvedel, ker se nisem več vrnil na lice mesta. O uspehih svojega zdravljenja sem bil torej prav tako malo poučen kakor naši sedanji okoli se skitajoči zdravniki za oči in zobé.⁴

⁴ V Hacquetovi dobi je bilo mazaštvo še v bujnem cvetu. V predgovoru k IV. delu svoje »Oriktografije« Hacquet ogorčeno omenja, da so mu bili ljubljanski brivci, ki so bili obenem »padarji«, naprtili kot učitelju kirurgije zoprno pravdo, ki pa jo je študijska dvorna komisija zanj ugodno rešila. — W.

3. Kako bodi gorolazec oblečen.

Glavi ni treba drugega pokrivala kakor usnjene čepice, ki se da spredaj in zakaj kot ščitnik zavihati. Podšita naj bo s svetlim usnjem; ima to prednost, da je lahka, zganljiva in se more v žepu shraniti. Tako pokrivalo je ruska iznajdba in je od vseh, kar jih poznam in sem jih rabil, najboljše.

Lasje morajo biti na okroglo ostriženi ali pa v kratko kito spleteni. Ker hodimo na gore le v vročih dneh ter se vselej potimo, je najprimernejša zaščita za to bela ruta, ki si jo ovijemo okrog glave, tako da visita dva rogljiča preko tilnika; veter ju lahko prebible, kar le hladi. Najboljše je, da ostane vrat prost. Dobro služijo telovnik in irhaste hlače, ki pa morajo biti ob kolenih ohlapne. Jopič mora biti kratek, brez gub, s širokimi zaklopci in štirimi žepi; dva žepa sta na vnanji plati, dva pa znotraj ob prsih. V enega notranjega vtakneš pisalno tablico s papirjem za risbe ter denarnico, v drugega pa dvocevno pištolo. V vnanja žepa se spravi kratek angleški daljnogled, kakršne imajo častniki v vojski, majhen kompas in slično. Žepna ura je potrebna; to shraniš v žepiču telovnika tako, da v nobenem položaju ven ne zdrkne; prav tako je potrebno povečevalno steklo... Na noge pa sodijo kratki, iz dobrega usnja narejeni škornji. Čim debelejši so podplati, tem boljše; golenica mora biti iz mehkega, debelega angleškega usnja, da strupena kača, na kakršno v gorskih krajih lahko vsak trenutek stopiš, ne more tako hitro skozi počiti. Če te je vendarle pičila, moraš poškodovani ud tako podvezati, da ti navzdol oteče, pik pa z iglo ali trnom ali konico žepnega nožiča razširiš, da prične krvaveti; s tem učiniš, da strup s krvjo vred izteče ter tako vsako nevarnost odpraviš. V južnem delu Ilirije⁵, koder sem križema potoval, sem bil v apnenskem gorovju temu zlu sleherno uro izpostavljen. Tudi ne smeš biti brez usnjenih rokavic, ki so ti pri plezanju po pečinah v veliko korist, ker moraš pri tem često roke uporabljati. Prav tako ne moreš pogrešati kratkega, iz dobrega sukna napravljenega plašča, in sicer ne samo, da te varuje pred dežjem in snegom, temveč tudi radi hudega mraza; zakaj na znatnih višinah ti je tako oblačilo edina odeja in obenem ležišče.

(Konec prih.)

⁵ Hacquet misli tu na svoja potovanja po notranjskem in istrskem Krasu, po Velebitu in Kapeli na Hrvaškem.

Južna stena Štruca (2464 m)

Ko sem včasih brodil po plazinah pod Štruco in Skuto, so me vabile k sebi bele ploščate stene, gladke in svetle kakor marmor. Ne vem za lepši kotiček, nego je letá pod Skuto proti Bistrici. Če prvikrat dospeš vanj, te odbijajo groba melišča. Če pa si v lepem dnevu prehodil in prebrskal za kamenitimi grobljami pod trmasti stenami, ti posijejo bele skale in zeleni gozdovi kakor solnce v megličih dneh. Ogreješ se ob spominu; nemirno ti je in najraje bi šel kar nazaj gori in bi iznova vnovič hodil po skrivnostnih tleh. Meni je že tako: kadar pridem z gora v dolino, se mi zdijo planine dvakrat lepše ko prej.

V tem kotu ne mika samo skala, tudi njena imena so domača. Gorjanec gleda gore iz leta v leto; imena zanje mu pridejo sama od sebe in ostanejo, ker boljša biti ne morejo. V razdrapanih čeréh vidi svojo Brano, onkraj kamenito Planjavo; gamsi nam uhajajo iz Hudega Konca po Kogu v Gamsov Skret; na Podéh pod Skuto je lepó in skrivnostno; tod rase kamen iz tal v oblake. —

Na Okrešlju sem (prve dni septembra 1930) omenil Francetu Štruco. Pa sva sklenila, da jo ugrizneva. S prvimi zarjami smo odri-nili. Prijetno je bilo počivati pod Slemenom v rosnj travi. Vse je tako svetlo, da človek sam ne ve, zakaj je vesel. Visoko v stenah je požvižgal gams, nad našimi glavami pa kamenje. Urno smo se pre-dejali na drug konec, gamsi pa so nam kazali zastonj filmske pri-zore tekanja.

S poti smo šli pod jugozapadno steno Skute, v kateri je velika jama, obrnjena proti solncu in porasla z mahom. Zmenili smo se, da naju tod čaka Evica; s Francetom pa sva preprečkala plazine ter splezala na plošče pod Štruco kakor na oltarne stopnice. Na južno plat je Štruca gladka; ima pa dve zarez: povprečno v zapadni plo-skvi in podolžno s slepim odcepom v južni steni. Ta je oprta na Velike Pode z ogromno kamenito nogo.

Značilnost Štruca kakor Skute so gladke plošče. To so vzbokle, čez dvesto metrov dolge šipaste skale z žlebiči, ravnimi, kakor da bi jih potegnil z merilom. Plošče je izoblikoval led, žlebiče pa vre-zuje sedaj voda.

Splezala sva preko žlebinastih skal prav pod podolžno zajedo. Po ploščah se pleza z užitkom. Plezalke prijemajo ko dereze v snegu; le z žlebiči je sitneje, ker moraš paziti na nogo, da se ti kam ne zatakne. Zajeda pa ne sega do žlebinastih skal; konča se z 20-metrskim pragom. Jel sem plezati čezenj. Oprimki so živi; radovednost me je kar gnala, kakšna je zajeda. Z roba praga pa nisem mogel takoj vanjo, ker je preozka. K sreči je ob zajedi toliko obrobka, da

se da plezati. Nižje je pa vse gladko in nemožno. Šele s trebušastih skal sem mogel v zajedo, ki nima para v naših skalah. Nje odprtina gleda proti Skuti; stvoril jo je zgib zgornjega sklada plošč nad spodnjim. V zajedi je veliko zagvozdjenih skal in stebričastih kapnikov, ki so kakor nalašč za zavarovanje v sicer popolnoma gladkem svetu. Odvežeš se ter vržeš vrv okoli stebriča in se zopet navežeš. Manj zamudno je, če imaš pri roki zanko, na katero se pripneš s karabinerjem. Ležé se dá v zajedi ponekod prav uspešno gvozditi.

Za prvim stebričem sem zavaroval tovariša na omenjeni način. Kmalu me je doplezal. Od tod sva plezala po zajedi za več dolžin vrvi. Približno v sredi se zajeda zopet zoži ter pride tudi najtežavnejši del; treba je ven v plošče. Prečil sem za pet metrov do dveh vzporednih žlebičev. Oprimki so takšni ko oni v traverzi severne stene Kranjske Rinke. Čisto majhni so, komaj da jih opaziš. Po žlebičih pa se da izborno gvozditi. Globoki so za štiri prste, primerni, da vtakneš notri pest in se potegneš gori. Z nogami se pa zaustavljaš. Tako sem čisto komodno obplezal ožino v zajedi. Težavna pa je bila prečka na levo nazaj v zajedo. Na levi je človek neroden in ni nič zabavno prebiranje oprimkov v zraku. Mesto samo na sebi pa je zelo zanimivo.

Zgvozdila sva zopet nazaj v zajedo in plezala od tod deloma v zajedi, nekaj pa po obrobku do nove zanimivosti. Zajedo zapro bloki; možna sta dva izhoda: ali po ploščah ali pa skozi tunel v zajedi. Tunel je moker in vlažen. Rajši sva se vzpenjala po ploščah in nato zopet nazaj nad bloke. Teren postaja lažji. Zajeda se širi, tako, da se da v njej pokoncu »plozati«, kakor pravijo pastirji. Kmalu se razširi v pravo kraško jamo s kapniči. Skale so vse rjave in masne od prsti in vlaga neprijetno dehti iz vseh kotov. V zgornjem koncu jame je krasen, za par dlani širok vrtilček svetlozelenega mahu, ki gleda kakor očesce sredi pustih, temnih barv.

Slikovit je pogled iz jame. V ozek pas sinjega neba se zarezuje gladki stolp Skutine stene, pod njim pa plošče, bele, ko sneg se blesteče v solncu. Izredno lepa skalna scenerija! Tam sva naredila možica. V višini dvorane se nehajo plošče, kakor bi odrezal kos kruha. Nad njih robom so lahke skale in kamenje na levi, na desni pa gladka skala v obliki roga, prav dobro vidnega iz Bistrice. Čisto bel je, podolž pa se režeta vanj dva žlebiča; če jih hitro pogledaš, se zdi, kakor da je čez rog obešena dvojna vrv. Iz dvorane sva zavila pod rogom na vrh Štruce.

Tam sva se s Francetom ločila; med pležo nama je Evica brezžično sporočila iz jame, da nama prinese nahrbtnik na vrh Skute. Ker pa je bila prvikrat na Podeh in da ne bi kam izgorela, ji je šel Francè nasproti; jaz pa naj bi oba počakal na Skuti. Nisem dolgo čakal, ko pride drugo telefonično poročilo, naj pridem doli. Uevrl

sem jo v plezalkah po poti pod Štruco, potem pa po svoji bližnjici čez Pode pod Sleme. Sedaj smo se pa na »ravnem« izgrešili. Pot pelje prav nečedno proti Dolgi Steni, nato pa nazaj pod Dolgi Hrbet na Štruco in dalje. Onadva sta bila nekje proti Kokrskemu sedlu. Vpili in klicali smo si, pa je bilo vse zastonj. Vsak je robantil na svojem koncu, glasovi pa so se mešali. Zato sem ju počakal pod Slemenom, kjer smo se dobili pozno v večer. Na Podeh manjka orientacijskih tablic.

Čisto v noči smo tavalj v Žleb. Medtem se je že pripravilo k nevihti. Bliskavica nam je razsvetljevala Žleb. Pod Szalayjevim grebenom, ki se je kakor črna pošast vzpenjal med bliske, smo zagledali zelene oči Doma na Okrešlju, kamor smo došli vsi zbiti in utrujeni. Muzika nebeških elementov nas je uspavala.

Fanny Copeland:

Orkney ali izlet na Škotsko

Ko pride poletje, zahrepené Angleži in Škoti, prav tako ko mi vrstniki na kontinentu, po onem vsakoletnem preseljevanju ljudstva, ki ga imenujemo počitniško popotovanje. Ogromna večina se seli proti severu. Južni Škot sili proti severu, severnjak pa še dalje naprej, a iz Anglije prihajajo trumoma v škotska kopališča, lovišča, igrišča za golf, na ribolov itd. Vlaki, ki vozijo proti severu, so natrpani kakor naši gorenjski ob nedeljah.

Zakaj to hrepenenje po severu? Ali nam ni še dovolj mraza, megle in dežja pozimi? Sedaj — ko imamo več tednov časa za oddih — zakaj ne hitimo na jug, da se enkrat dobro prepečemo na solncu? Prvič zato, ker smo vajeni mrzlega podnebja in nas vročina le malo mika. Proti mrazu se tudi lažje zavarujemo; saj nosimo toplo obleko. Kar ubija človeka v severni zimi, to ni mraz, to je mrak. Celó v Edinburgu je tema do devetih predpoldne in zopet ob treh popoldne. Če se pa pridruži še megla, potem je sploh smešno govoriti o »belem« dnevu. Luč, nebeška luč! Po luči hrepeni severnjak, in ko spomlad preganja zimski somrak, ko dnevi rastejo, rastejo, se človeški organizem napaja z lučjo — kakor na jugu s toploto — da se je ne more nasititi. Če pa hočeš luči v poletju, nikar ne sili na jug! Na sever, na beli sever vsi, ki si lahko to privoščijo!

No, prava arktična ekspedicija je vendarle preveč za večino od nas. Ima pa Škotska podaljšek na sever, ki je kakor nalašč ustvarjen za severno letovišče: lahko dostopno, ne preveč divje, prilagojeno turistovskemu prometu, ne da bi izgubilo svoj pristni značaj. Tam se človek lahko naživi tajinstvenega čara arktične zemlje.

Ta podaljšek tvorita dve grupi severnih otokov: Orkney in Setland. Med njima leži težko pristopni skalnati otok Fair Isle (»Far O«, kar

pomeni Ovčji otok); odtod prihajajo najlepší pisani puloverji. Še bolj na severu leže Faroer, tudi Ovčji otoki, ki so geološko in historično zvezani z Orkney in Setland, pa pripadajo danski kroni in zaradi deževnega podnebja niso bogve kaj priporočljivi. Na našem otočju je pa podnebje razmeroma suho, jasno in mirno. Povprečna letna temperatura vzdušja je komaj nižja nego na Jadranu, toda zime so tudi vetrovne in deževne in, kar je najhujše, temne. — Sedaj pa je poletje! Kar pridružimo se veseli množici turistov, ki so sklenili, da gredo ob času najdaljšega dneva iskat miru in oddiha v naše predpolarne kraje! Štirikrat sem bila na Orkney ob tej letni dobi, a vselej je bilo lepo, stalno vreme.

V Edinburgu stopimo na parnik. Ladja je imenovana po nekem skandinavskem svetniku in je sestra ali vsaj sestrična naših parnikov Jadranske plovitve. Natrpana je. Večina turistov so Škoti. Oblečeni so v športno turistične obleke, imajo s seboj tople koce in površnike, so prav v svojem elementu. Manj srečna je grupa Angležev v lahki poletni opremi.

Ura je šesta zvečer. Odplovemo. Topla popoldanska svetloba obdaja sive zgradbe stare prestolnice. Skale v parku so temno rdeče. Veliki zaliv Firth of Forth je svetlomoder. Pred nami se dviga otok, ki je pravzaprav ogromen steber iz zelenega bazalta, the Bass Rock. Od tega temnozelenega kamenja se pa nič ne vidi; vse je črez in črez pobeljeno z odpadki milijonov ptic! Otok obletava roj ptic kakor snežni metež. Najbolj znana med njimi je gannet ali solan — gos, krasna ptica, ki krili $1\frac{3}{4}$ m. Velik svetilnik kaže, da živé tam tudi ljudje. Razvaline pričajo o stari trdnjavi, ki je služila tudi za ječe, iz katere se pač ni nihče rešil. Iz zaliva Fortha se obrnemo na sever. Večer se preliva v rdeči in zlati barvi; morje je mirno; otroci se igrajo. Domačini si pripovedujejo dogodivščine iz vseh zemeljskih dežel. To so vam odiseje teh možakarjev v kosmatem domačem škotskem blagu! — Ob 11. uri priplovemo v prostorno Aberdeensko luko. Krasen večer! Nebo je vse rožnato, voda odseva vijoličasto. Mesto je zidano iz belega granita in se svetí kakor marmor. Tu ostane ladja do šestih zjutraj. Zrak diši po sladki repi, dimu šote, prekajenih slanikih in morski vodi. Južnjakinja se pritožuje, da ji postaja slabo ... otroci so utrujeni, pa nočejo spati ... Kdaj bo vendar tema? Domačin mirno odgovarja: »Čez štiri tedne, milostiva.« Ona preplašeno pogleda in izgine nekam v ladjo. Fantje gredo v mesto, mi pa z njimi. Nekoliko proč od pristanišča postane vonj slanikov manj vsiljiv. V mestu je, tako se nam zdi, ves svet na nogah, samo trgovine so zaprte. Lepa večerna luč nas mika. Toplo je, nič manj kakor opoldne.

Od Aberdeencev pravijo, da so najbolj skop narod na svetu. No, težko se pride do denarja v teh krajih in dobro je, da ga domačin ne zapravlja za prazno razkošje. Zato so pa Aberdeenci imeli dovolj

za krasno univerzitetno poslopje, vse iz belega granita, in tudi denar, stan in hrano za uboge srbske dečke, ko so jih poslali k nam za časa vojne.

Na obzorju proti zahodu se dviga obris, podoben Pohorju. To so vzhodni Grampians, gorski kraji, ki jih redkokdaj obiše tujec. Prvobitne formacije. Radi tega je tu veliko število kamnolomov; znan je aberdeenski granit, rdeče in bele barve.

Odločimo se brž za kratek izlet v te kraje. S prihodnjim parnikom pojdemo naprej. Po dobri cesti nas pelje avtobus v notranjost. Nedaleč od mesta vidimo lep star most preko reke Don; 19 km od Aberdeena si ogledamo skromno vilò v tipičnem aberdeenskem slogu, obdano s smrekami in jelkami: beli granit in sivo škrilje, velika okna brez okraskov. Tu sem preživela svojo mladost, sèm so spravili srbske dečke med vojno na poletne počitnice. Tu vidite zopet veliko graščino, kjer je bil vaš Meštrović gost lady Cowdray.

Še šest kilometrov in pridemo do krasnega starega gradu, skritega v gozdni soteski, Midmar. Ob deroči reki Dee vse tja do Balmoral gorski dom naše kraljevske rodbine, ob vznožju mogočne gromade Loch-na-gar. Zanimivo je, da so vsa ta pokrajinska imena čisto keltska. Nasproti Balmoralu leži stari grad Mar Castle, kjer so zadnjikrat razvili Stuartsko zastavo. (Dalje prihodnjič.)

Organizacija reševalnih odsekov in rešilnih postaj Slovenskega Planinskega Društva

(Sklenjeno v seji Širšega Osrednjega Odbora dne 19. jul. 1930, po načrtu predsednika S. P. D. in po predlogih Jeseniške, Kranjskogorske in Triglavske podružnice.)

I. Centralni reševalni odsek.

Čl. 1.

Za gorske kraje, koder se na turah lahko pripetijo nesreče, se ustanovijo rešilne postaje. Glavno organizacijo rešilnih postaj ter centralno blagajno ima reševalni odsek osrednjega društva v Ljubljani (Centralni reševalni odsek).

Ta centralni reševalni odsek sestavi Širši Osrednji Odbor tako, da so v njem najmanj 3 odborniki Osrednjega Odbora in 1 odbornik ene od podružnic, ki delujejo na nevarnostnem teritoriju.

Načelnika centralnega reševalnega odseka določa Širši Osrednji Odbor.

V odsek se pokliče najmanj 1 zdravnik ter v Ljubljani stanujoči nadzornikov namestnik.

Pritegnejo se lahko v odsek tudi drugi člani, ki imajo sposobnosti za rešilne ekspedicije.

Čl. 2.

Centralni reševalni odsek posluje v sejah, ki jih sklicuje načelnik odseka in ki se vršijo enako kakor seje Osrednjega Odbora. Po potrebi skliče in vodi seje predsednik S. P. D.

Vsi sklepi se morajo zapisati v poseben sejni zapisnik in se predložijo Širšemu Osrednjemu Odboru na njegovi prihodnji seji v odobritev.

Čl. 3.

Centralni reševalni odsek ustanavlja rešilne postaje, jih opremlja in nadzoruje, skrbi za to, da bodo na rešilnih postajah potrebni rešilni pripomočki in zdravila ter da bodo planinske kočee, ki tvorijo središče planinskih izletov, po možnosti opremljene z rešilnimi pripomočki, vse pa z vsemi potrebnimi zdravili; prireja poučne tečaje o reševanju ter o prvi pomoči pri nezgodah.

Čl. 4.

V kritje izdatkov se pobira v kočah »rešilni prispevek«, kakor ga določa Širši Osrednji Odbor.

Ti prispevki se zbirajo kot poseben »rešilni sklad«, ki ga Osrednji Odbor posebej upravlja. Upravljati se mora po načelu štedljivosti in se sme uporabljati samo v kritje opreme rešilnih postaj in planinskih lekarn, za kritje dnevnic in stroškov rešilnih ekspedicij, za kritje stroškov poučnih tečajev in za zavarovanje članov rešilnih ekspedicij za slučaj nezgode in smrti.

Morebitni letni prebitek se prenaša na prihodnja leta. Morebitni primanjkljaj sicer krije splošna blagajna osrednjega društva, toda proti temu, da se ji ta izdatek naknadno povrne iz dohodkov reševalnega odseka.

Ako se pridobijo za rešilne namene še kaki posebni prispevki, prostovoljni darovi ali podpore, se tudi ti dohodki oddajo v rešilni sklad.

Centralni reševalni odsek zbira zaključke krajevnih rešilnih skladov ter predloži te zaključke, kakor tudi svoj letni zaključek o rešilnem skladu, Širšemu Osrednjemu Odboru v potrditev.

Čl. 5.

Centralni reševalni odsek vzdržuje kar najožje stike s činitelji, ki jim je na skrbi javna varnost, in pridobiva sodelovanje županstva ter orožništva, posebno pa skrbi potom poštne in železniške uprave, da se bodo poročila o pripetivših se nezgodah nemudoma javljala. V slednjo svrhu se naj izposluje dovoljenje, da se sme v slučaju nesreče vsak čas, to je tudi izven uradnih ur, uporabljati telefon in brzojav.

II. Krajevni reševalni odseki.

Čl. 6.

Pri podružnicah, v katerih krajevno področju se ustanovijo postaje, se ustanovijo tudi krajevni reševalni odseki. Krajevne reševalne odseke sestavljajo podružnični odbori iz 1—3 podružničnih odbornikov in drugih za rešilne akcije usposobljenih članov.

Ti odseki poslujejo v smislu določil člena 2.

Čl. 7.

Krajevni reševalni odseki podpirajo v vsem potrebnem poslovanju centralni reševalni odsek, sodelujejo pri vodstvu in nadzorstvu rešil-

nih postaj, ustanovljenih v njih krajevnem okolišu, in prevzamejo glavno vodstvo rešilnih ekspedicij ob nezgodah, ki so se pripetile v njihovem okolišu.

Čl. 8.

Vsak krajevni reševalni odsek ima svoj posebni rešilni sklad, ki ga zbira iz prispevkov centralnega rešilnega sklada in iz drugih dohodkov.

Po krajevnih reševalnih odsekih zbrani rešilni sklad se tudi posebej upravlja in uporablja, kakor je za centralni reševalni odsek določeno. Če krajevni rešilni sklad nima sredstev ali so mu vsled v čl. 4. navedenih izdatkov pošla, mu jih mora dati centralni reševalni odsek na razpolago.

Letni računski zaključek krajevnega rešilnega sklada se mora predložiti centralnemu reševalnemu odseku (čl. 4).

Čl. 9.

Tudi krajevni reševalni odseki vzdržujejo v svojem okolišu v čl. 5. omenjene stike z varnostnimi in prometnimi činitelji in podpirajo v tem centralni reševalni odsek.

III. Rešilne postaje.

Čl. 10.

Rešilne postaje se zazdaj ustanovijo:

V **Mojstrani**: za okoliš Triglavske, Kranjskogorske in Jeseniške podružnice;

v **Bohinju**: za Triglavsko in Bohinjsko pogorje;

v **Kamniku**, na Jezerskem in v Logarski dolini, ozir. v **Solčavi**: za Savinjske planine. Po odredbi Širškega Osrednjega Odbora se lahko ustanovijo rešilne postaje tudi v drugi krajih.

Krajevno vodstvo teh rešilnih postaj imajo:

a) za postajo v **Mojstrani** skupno Triglavska, Kranjskogorska in Jeseniška podružnica, ki bodo sestavile skupen reševalni odsek in mu določile tudi vodstvo;

b) za postajo v **Bohinju** centralni reševalni odsek;

c) za postajo na **Jezerskem** centralni reševalni odsek;

č) za postajo v **Kamniku** Kamniška podružnica S. P. D.;

d) za postajo v **Logarski dolini**, ozir. v **Solčavi**, Savinjska podružnica S. P. D.

Čl. 11.

Vsaka rešilna postaja mora imeti vso potrebno opremo, primerno orodje in pripravo ter zdravila; predvsem pa 2 vrvi po 50 m, 4 vrvi po 35 m (v okoliših, kjer so nevarne stene, ne pa v Karavankah in Bohinjskih planinah), potrebno število plezalnih železnih klinov, odgovarjajoče število zaponk (karabinerjev), močno rjuho, kol in odejo za spuščanje raz steno, nosilnico za rabo po hodnem terenu, termosteklenico, najmanj en volneni sviter in gorko odejo, prve desinfekcijske potrebščine (jod, vata, dermatol, hidrofilna tančica in obveze). Dalje je neobhodno potrebno, da so opremljeni člani reševalne ekspedicije (vodniki in plezalci), ki so sposobni za steno, s prvovrstnimi plezalkami (podplati iz klobučevine, ne pleteni), ki morajo biti v času, ko ni ekspedicije, spravljene na kraju, kjer je ostala

oprema, vsekakor pa na mestu, za vsakega reševalca lahko dostopnem [ad 10, a) na Jesenicah, v Mojstrani in Kranjski Gori].

Moštvo sestoji iz preizkušenih plezalcev in gorskih vodnikov, ki se izvežbajo za reševanje in ki so zavezani sodelovati pri reševalnih ekspedicijah; moštvo rešilnih postaj izbere in izvežba za vsako postajo podružnica, ki ima tam krajevno vodstvo, po potrebi tudi sporazumno s sosednimi podružnicami, drugače pa centralni reševalni odsek.

Moštvu reševalnih ekspedicij izda centralni reševalni odsek posebno legitimacijo.

Na čelu vsake rešilne postaje stoji vodja. Vodjo rešilne postaje določijo podružnice, ki imajo krajevno vodstvo, v sporazumu z reševalci, in obvestijo o tem centralni reševalni odsek. Drugod določa vodjo centralni reševalni odsek.

Dolžnosti vodje so:

a) gledati na to, da je rešilna postaja opremljena z vsemi za reševanje potrebnimi pripomočki;

b) naznanjati obstoječemu krajevnomu reševalnemu odseku, drugače pa načelniku krajevnne podružnice, vse nedostatke, ki se naj po teh sporoče tudi centralnemu reševalnemu odseku;

c) sestaviti in voditi reševalne ekspedicije;

č) v slučaju nesreče nemudoma obvestiti odsekovega ali podružničnega načelnika, ki naj telefonično javi nesrečo načelniku centralnega reševalnega odseka;

d) ob zaključku vsake reševalne ekspedicije takoj podati ustno poročilo svojemu reševalnemu odseku, odnosno podružnici, ki ima krajevno vodstvo in ki naj nato poda centralnemu reševalnemu odseku natančno poročilo o poteku in času reševalnih del (po navedbah vodje reševalne ekspedicije);

e) predlagati nagrade članom reševalne ekspedicije in predložiti tozadavne račune centralnemu reševalnemu odseku;

f) skrbeti, da pride ves inventar, ki je bil izročen reševalni ekspediciji, zopet nazaj na svoje mesto in voditi natančno seznam porabljenih predmetov. Oskrbnik postaje je odgovoren za inventar, za zalogo lekarne, ki jo ima postaja, ter je za vse obremenjen; v slučaju, da se lekarna uporablja za druge nezgode, se mora zahtevati plačilo za izročene obveze, ozir. zdravila, natančno po ceniku.

Vsaka rešilna postaja mora imeti svoj napis, ki mu obliko, za vse postaje enako, določa centralni reševalni odsek.

Na kolodvorih in na važnejših prometnih središčih mora biti naznačeno, kje se nahaja podružnični načelnik in vodja rešilne postaje.

Čl. 12.

Rešilne postaje sprejemajo prijave nezgod in oddajajo te prijave naprej. Za prijave se pa lahko določijo tudi druge prijavne postaje. Kje se nahajajo rešilne in prijavne postaje, se stalno poroča v »Planiškem Vestniku«, v primernih presledkih pa tudi v dnevnem časopisju.

IV. Reševalne ekspedicije.

Čl. 13.

Reševalno ekspedicijo sestavi vodja (čl. 11). On zbere potrebno število reševalcev in poskrbi za njih takojšnjo opremo. V ekspedicijo

pritegne za to določeno moštvo. Ako se javijo prostovoljni člani izven moštva, jih sme sprejeti, če jih pozna za zadostno izvežbane, odnosno če se izkažejo z legitimacijo druge rešilne postaje.

Ako gre za nesrečo v eksponirani legi, naj bo v ekspediciji zadostno število plezalcev.

Čl. 14.

Ako je nesreča ugotovljena in je možno ter verjetno, da ponesrečenec še živi, mora vodja ekspedicije nemudoma započeti reševalno akcijo in storiti vse potrebno, da se ponesrečenec spravi na varno in da dobi potrebna okrepčila in odeje.

Ako ne zadostuje moštvo prizadete rešilne postaje, ima načelnik dotične podružnice ter vodja dotične rešilne postaje pravico, zahtevati pomoč od sosednih rešilnih postaj. Če se pokaže potreba, pa sme pritegniti k reševalni akciji tudi druge izvežbane alpiniste (nečlane, oziroma nereševalce), katerim mora rešilni sklad na predlog vodje povrniti stroške in plačati dnevnic v isti višini ko regularnim članom (če to sami zahtevajo). Ako je čas, mora načelnik rešilne postaje morebitni nedostatek moštva javiti centralnemu reševalnemu odseku, da preskrbi pomoč.

Ponesrečenca spravi reševalna ekspedicija v dolino do kraja, kjer more dobiti prvo zdravniško pomoč. Nadaljnji prenos je stvar sorodnikov in oblastev.

Čl. 15.

Kadar se kak turist le pograša, mora vodja rešilne postaje ali načelnik dotične podružnice obvestiti tudi centralni reševalni odsek. Ta stopi v stik s svojci pograšanega turista in se z njimi dogovori glede reševalne akcije.

Čl. 16.

Vsak smrtni slučaj mora vodja naznaniti načelniku prizadete krajevne podružnice, ta pa ga sporoči svojcem ponesrečenca. Nesreča se obenem naznani tudi pristojnemu oblastvu.

Vsakega smrtno ponesrečenega turista mora reševalna ekspedicija prenesti v dolino.

Stroški se določijo in krijejo, kakor predvideno v čl. 17.

Čl. 17.

Stroški za reševanje, kolikor jih ponesrečenec ali sorodstvo ne založi takoj, se za prvo pokrijejo iz blagajne centralnega rešilnega sklada, toda na račun ponesrečenca, ozir. njegovega sorodstva. Ako ti niso zmožni za povračilo, nosi stroške rešilni sklad.

Člani reševalne ekspedicije imajo v vseh kočah S. P. D. pravico do brezplačnega vstopa in prenočišča; hrano si preskrbijo sami, a jo zaračunajo; razen tega dobijo nagrado, ki se jim za reševalna dela določi za vsak slučaj posebej: njena višina se ravna po težavnosti, odnosno opasnosti reševanja in zamudi časa, nikdar pa ne sme biti manjša od običajnih vodniških dnevnic za dotični teritorij.

Višino odškodnine za nagrado in izdatke članom reševalne ekspedicije določa centralni reševalni odsek, in sicer po predlogu vodje reševalne ekspedicije. V slučaju spora odloča Širši Osrednji Odbor.

Obzor in društvene vesti

Slovenske pesmi in slovenske planine v Budapešti.

Dobra poznavateljica in velika ljubiteljica naših planin, marljiva naša sotrudnica dr. Gizela Tarczay, ki sedaj biva v Budapešti, je sklenila, da poskusi i Madjare upoznati z lepotami naše Slovenije; hotela jim je pokazati najlepše in najpristnejše, kar imamo: baš naše planine ter našo pesem; saj je v planinah dobila najlepši razmah tudi naša pesem. Planine pozna sama, zbirko pesmi pa sem ji oskrbel iz arhiva Glasbene Matice v Mariboru.

In podjetna naša rojakinja se je lotila dela. Dne 26. januarja je v veliki dvorani pedagoškega seminarja v Budapešti priredila predavanje, v katerem je na osnovi slik iz Triglavskega pogorja predočila Madjarom veličino in milino naših Alp, a zbor Madjarskega Turističnega društva, odsek »Sas« (»orli«), je zapel lepo in točno nekaj slovenskih pesmi, med ostalimi Aljažev »Triglav, moj dom« in »Gor' čez izaro«. Aljaževo pesem so zapeli najprej v madjarskem prevodu, ki ga je oskrbela dr. Tarczay, nato pa v slovenskem jeziku; pevci so se z vso skrbnostjo potrudili, da se nauče besedila tujega jim jezika; ali sijajno jim je uspelo.

Publika, ki je dvorano napolnila do zadnjega prostora, se je divila prekrasnim slikam. Večini je bila Slovenska zemlja povsem terra incognita, a po predavanju je pristopil planinec k predavateljici in ji je rekel: »Tovarišica, divna je ta vaša Slovenija. A mi smo se odločili, da pojedemo prihodnje leto na Triglav.« — Razen planincev je bil prisoten Grčić Grujo, chef d'agence commerciale du royaume de Yougoslavie, predstavnik jugoslovanskega konzulata, ki je predavateljici po predavanju izrekel svoje največje zadovoljstvo.

Pravi uspeh in globlje bistvo te reprezentance Slovenije in Jugoslavije v Budapešti pa je naša pogumna, bodra in bistra sotrudnica najbolje sama označila v pismu, iz kojega naj mi dovoli, da posnamem doslovno glavni odstavek: »Vidite, kad mi je bilo jedno 14 godina, sve sam o tome sanjala, da ću postati jednom — inženjer, da ću putovati u stranim zemljama i gradit ću mostove, ništa nego mostove... Djetinjski se je taj san kao da je danas (t. j. na dan predavanja) ispunio: gradila sam eto most od naroda do naroda, od srдца Madjara do srдца Slovenaca! Gradila sam most ne iz željeza, ne iz kamena, već iz ljubavi i prijateljstva: prebrodila sam ne rijeku brzicu, već jaz (jez) neznanja i neprijateljstva. Bila sam one večeri zaista sretna... Meni su suze skočile u oči, kad je na platnu osvanuo Aljažev stolp na Triglavu, a zbor je tiho zapjevao 'Triglav, moj dom, kako si krasan...'
'«

Hvaležno stiskamo roko taki prijateljici Slovencev in želimo, da se še mnogokrat in srečna vrača med nas, sama in — ne sama.

Dr. J. T.

Širši Osrednji Odbor S. P. D. je imel dne 13. decembra 1930 sejo. Iz zapisnika posnamemo:

Navzoči so bili: predsednik dr. Fran Tomiňsek, Lajovic Albin (Tržič), Ule Martin (Mežica), Šetinc Franc (Jesenice), dr. Senjor Davorin (nadzornik podružnic), Pučnik Albert (namestnik nadzornika podružnic), dr. Tiller Fran (Celje), Beg Ante (Trbovlje); od Osrednjega Odbora gg.: dr. Tičar Josip, Dr. Viktor Vovk, Knafele Alojz, Hrovatin Makso in Cesar Jože.

Po pozdravnem nagovoru opozarja predsednik g. dr. Fran Tomiňsek na naredbo kr. banske uprave Dravske banovine, ki je izšla dne 5. novembra 1930 kot »Red za gorske vodnike v Dravski banovini«. V zvezi z njo je obširno poročal, točka za točko, o pravilniku SPD za gorske vodnike. Poleg oficijelne naredbe je bilo namreč treba, da je izdalo SPD še posebej pravilnik za gorske vodnike; kajti SPD nadzoruje svoje vodnike in bo veljal pravilnik za tiste vod-

nike, ki se podvržejo nadzorstvu Slovenskega Planinskega Društva. Posamezne točke pravilnika se popravijo v toliko, da so zdaj v skladu z naredbo banske uprave. Predlagana redakcija pravilnika SPD za gorske vodnike se sprejme soglasno. (»Red za gorske vodnike« in »Pravilnik« smo objavili v 2. številki letošnjega letnika, str. 47 i. d. — Uredn.)

Predsednik g. dr. Tominšek poroča nadalje o centralnem reševalnem odseku in o krajevnih reševalnih odsekih. — Nato se izvolijo za člane centralnega reševalnega odseka, in sicer od Osrednjega Odbora gg.: Makso Hrovatin (načelnik), prof. Janko Mlakar, dr. Josip Tičar, Janez Kveder in Alojzij Hudnik. Kot delegat podružnic se izvoli v centralni reševalni odsek na predlog g. Šetinca g. Zupan st., lesni trdovec v Mojstrani; za njegovega namestnika se imenuje g. Jaka Čop, Jesenice. Predsednik pozivlja delegate, naj poskrbe, da izvolijo dotične podružnice čimprej svoje krajevne reševalne odseke. Za gorenjske podružnice (Jesenice, Mojstrana, Kranjska Gora) vzame g. Šetinc to v vednost.

Na predlog g. Šetinca se sklene soglasno, prirediti čimprej tečaj za vodnike, kateremu se bo pritegnilo moštvo reševalnih ekspedicij. Sklene se, da se bodeta priredila dva taka tečaja, in sicer eden na Jesenicah, drugi pa v Kamniku. (O organizaciji reševalstva gl. zgoraj str. 92—96. Uredn.)

G. Makso Hrovatin poroča o kongresu Saveza planin. društev v Jugoslaviji. Vršil se je jeseni 1930. SPD sta zastopala na kongresu nadzornik g. dr. Davorin Senjor in Makso Hrovatin. Kongres je sklenil med drugim, da se prenese sedež Saveza trajno v Ljubljano; pokazalo se je namreč, da je izpreminjanje sedeža ovira pri delovanju. Kongres je sprejel vsa planinska društva, ki dosedaj niso bila včlanjena v Savezu, razen društva »Prijatelj Prirode«. Sklenilo se je tudi, da se imajo izdelati nova pravila. — G. Hrovatin poroča dalje o prometnih razmerah in o ugodnostih pri vožnjah na železnici. Poroča o korakih, ki so se napravili v Beogradu radi železniških ugodnosti, posebna deputacija je bila pri načelniku komercialnega oddelka v ministrstvu prometa; upati je, da se bo dosegla dovolitev polovičnih voženj za skupine.

G. dr. Senjor ugotavlja, da skupščina Saveza ni bila dobro organizirana, kakor sploh organizacija Saveza doslej ni bila dovolj trdna.

Na kongresu Saveza se je ugotovilo, da v Savezu včlanjena društva štejejo 65.000 članov, kakor sledi: Slovensko Planinsko Društvo 11.082, Društvo »Fruška Gora« 1905, Hrvatsko Planinarsko Društvo 8600, Društvo planinara za Bosno i Hercegovinu u Sarajevu 1300, Srpsko Planinsko Društvo 1050, Društvo »Runolist« 858; skupaj 24.745 članov.

Nanovo so bila sprejeta na tem kongresu v Savez naslednja društva: »Romania«, Sarajevo 1716, »Kosmos«, Sarajevo 902, »Slijeme«, Zagreb 665, »Skala«, Ljubljana 229; skupaj 3512 članov.

Skupaj imajo v Savezu včlanjena društva torej 28.257 članov.

Razpravljanje o izpremembi pravil S. P. D. se odloži, ker ni konkretnih predlogov.

Razpravljalo se je o rajoniranju podružnic S. P. D.; mnenja so bila deljena o tem, ali se naj določi dosledno izvajanje rajoniranja ali ne.

Sklene se pribaviti od raznih tukajšnjih in inozemskih planinskih društev njihova pravila, da jih bomo preštudirali in primerjali.

G. Lajovic Albin interpelira, ali je S. P. D. kaj ukrenilo, da dobimo posebne turistovske vlake za božične praznike, kakor jih imajo že zdavnaj uvedene zlasti v Avstriji in na Češkem.

G. Hrovatin izjavi, da bo to težko izvedljivo z ozirom na predpise, ki jih imajo železniške direkcije. Smo pa vedno intervenirali za zboljšanje prometa ter bomo to storili tudi v bodoče.

G. Lajovic Albin izjavi, da bo Tržiška podružnica vložila prošnjo pri železniški upravi za ugodnost polovičnih voženj pri vlaku, ki odhaja poleti iz Tržiča ob 19. uri. — Predsednik obljubi, da bo Osrednji Odbor posredoval pri Direkciji državnih železnic v Ljubljani za ugodno rešitev te prošnje.

Propagandni smuški izlet in tek v Podpeci. — Zimskosportni odsek S. P. D. Mežica-Črna je priredil v nedeljo, dne 8. marca, smučarski izlet v Podpeco, združen s propagandnim smuškim tekom na 9 km. Izleta se je udeležilo okoli 40 smučarjev iz Mežice, Žerjava, Črne in Podpece; za tek je startalo 30 članov in naraščajnikov. Vsi tekmovalci so dospeli na cilj zdravi in celi; ne velja pa to tudi za »dilce« vseh udeležnikov...

Po pozdravnem nagovoru predsednika ocenjevalne komisije, g. Iva Miheva, učitelja v Podpeci, in po propagandnem govoru g. ing. Iva Krivospičenka, predsednika zimskosportnega odseka S. P. D., je starter g. ing. Pirkmajer Bošo točno ob napovedanem času spustil prvega tekmovalca na progo. Komaj pol ure po končanem startu so že prihajali na cilj prvi tekmovalci. V kategoriji seniorjev sta dosegla najboljše uspehe: Siherle Franc, rudar, 0:55:58 in Golob Maks, rudniški nadpaznik, 0:58:25. — V kategoriji juniorjev so zasedli prva mesta: Gros Karl, trg. pomočnik, 1:2:58, Hinterberger Ivan 1:4:3, Mauchler Franc 1:4:10. Prvi štirje so člani zimskosportnega odseka podružnice S. P. D., slednja dva pa sta v naraščaju zimskosportnih odsekov S. P. D., odnosno S. K. J. — Imenovani so v priznanje uspeha prejeli smučarske znake S. P. D.

Prireditelji izrekajo zahvalo vsem pomočnikom in podpornikom.

Sporazum v obmejnem prometu z Italijo je zdaj stopil v veljavo; izmenjane so listine med našo državo in Italijo in določena so planinska društva, ki so upravičena posluževati se teh ugodnosti; to so: »Savez Planinskih Društev Jugoslavije«, vsa društva, ki so včlanjena v Savezu, ter Jugoslovanski zimsko-sportni savez. Slovensko Planinsko Društvo je založilo tiskovino, s katero se vložijo prošnja za dovoljenje prehoda meje; prošnji mora prosilec priložiti svojo sliko in 5 Din za specialno obmejno karto. Prošnje in specialne obmejne karte so oproščene vseh taks. Vlagati jih je za mesta Ljubljano, Maribor in Celje pri predstojništvu dotične policije, drugod pa pri sreskih načelstvih. Natančnejše poročilo o tem važnem ukrepu bomo prinesli v prihodnji številki. Tiskovine se dobe v pisarni »Slovenskega Planinskega Društva«.

H.

Planinski ples v Mariboru. — Mariborska podružnica SPD snuje in smotreno uresničuje velike načrte, ki zahtevajo izrednih gmotnih sredstev; saj se redni dohodki porabijo za vzdrževanje in organično izpopolnitev že obstoječih naprav. Da se pripotegnejo posredno kot podporniki vsi sloji prebivalstva, temu služijo planinski plesi, ki jih ta podružnica prireja vsako leto z izrecnim namenom, da se z njimi okrepi fond za postavitev »Ribniške koče«. Temelji ji sicer že trdno stoji; da pa se bo mogla i dvigniti kvišku pod svršno streho, k temu je izdatno pripomogel prelepo uspeli planinski ples dne 31. januarja t. l., ki je v dvorani »Uniona« združil vso pestro množico prijateljev in prijateljic planinstva. Inž. Jelenec s celim prireditvenim odborom je znal ustvariti prireditvi tak okvir in ji dati tako vsebino, da so bili vsi mnogobrojni posetniki v duši in s telesom zadovoljni, odbor pa sijajnega uspeha vesel.

»Pohorska politika.« S tem naslovom je izdala Mariborska podružnica SPD za posetnike svojega planinskega plesa dne 31. januarja t. l. obsežen šaljiv list, ki po obsegu in vsebini daleko prekaša slične priložnostne publikacije. Ta »nepodkupljiv list za pohorski narod« (»poština na dolgu«) je jasna priča prav tako resnega dela, ki ga vrši ta podružnica z agilnim svojim odborom, kakor je dokaz, da razpolaga podružnica z osobjem, ki je pri delu dobre volje in ima dar humorja in satire, pri vsem tem pa razume šalo, najsi je včasih pikra; še posebe pa po-

družnico podpirajo spretni slikarji-karikaturisti. — Seveda so šale in satire v prvi vrsti namenjene domačim osebam in razmeram, so pa vendar splošno umljive; nekaterim se kajpada pozna, da so namenjene za ponočno občinstvo.

Za primer naj posnamemo iz daljšega odstavka o Pohorski vzpenjači nekaj stavkov: »Najvažnejše delo... je v preteklem letu Pohorska vzpenjača. Pravilno slovensko bi se sicer morala imenovati: Pohorska vlačuga..., zato, ker bo vzpenjača vlačila gori in doli. Ta vlačuga sicer še ni zgrajena, zgradila se pa bo, čeprav mogoče ne ravno na Pohorju.«

Naše slike. — Pogled z Male Vysoke (na prilogi). — V svoji veliki ljubeznivosti je znameniti »taternik« geolog, poljski univ. prof. dr. Valery Goetel dal na razpolago g. dr. Oblaku, o čigar spisu je došlo tudi od češkoslovaške strani uredništvu laskavo priznanje, več krasnih slik za naš časopis. Današnja priloga nam predstavlja grandiozni pogled z Male Vysoke preko Velike Studene doline na veličastno armado tatranskih najvišjih poglavarjev. V ospredju se dobro vidi boja in oblika granitne formacije. Par jezerc (»očes«) opaziš v gornjem delu Vlike Studene (Starolesne) doline. Kolosalen je pogled na Ladovy Štit (2630 m) in razne »veže« (stolpe): Kopčita, Črvena itd.

Po svoji zunanji obliki ima Tatra čisto alpski značaj in se ne razlikuje od naših najvišjih v Julijskih in Savinjskih Alpah. Koliko povsem sličnih vršacev iz naših gorskih rajd bi jim lahko stavili ob stran! Treba samo malo primerjati. — Našemu iskrenemu, dobremu prijatelju dr. Goetelu pa se na tem mestu pristržno zahvaljujemo, da je obogatil s poslanimi, zares odličnimi slikami našo alpsko ilustracijo.

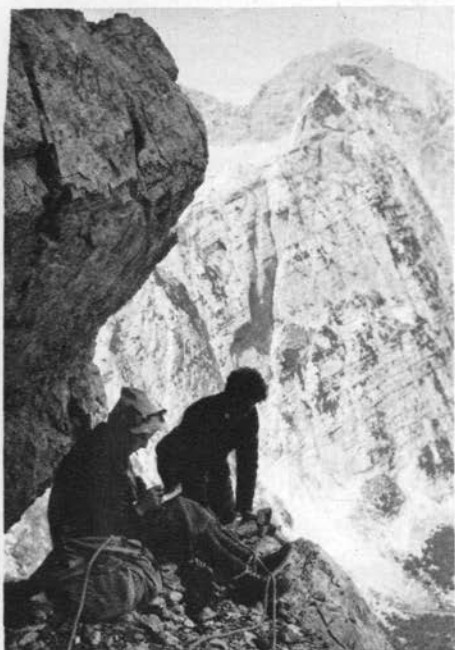
Tatranska Lomnica (v tekstu). — Predivna je Tatranska Lomnica, najmlajše letovišče pod Tatro (900 m nad morjem). Impozantno ozadje tvorita najvišji Tatranski vrh Lomniški Štit (2634 m) in nekoliko nižji Kežmarsky Štit (2556 m). Poleg naselbine ob Štrbskem Plesu na skrajnem zahodnem, najvišjem koncu podtatranske gozdne terase je Lomnica, skoro na njenem skrajnem vzhodnem delu, po svoji krasni legi prva med prvimi. Kakor ima Tatranska Poljanka v sredini svoj čar v svojem tihem pokoju, Smokovec pa v svoji velikosti, starosti in skoro mestnem obiležju, tako združuje Tatranska Lomnica vse obenem: tiho idilo in razkošje. Nad vse lepo pa je njeno gorsko ozadje. Na sliki vidimo v ospredju eno izmed v zelenju se skrivajočih vil (Tulipan), na desno v gozdu nekoliko vzvišeno, se svetlika okolica impozantnega trinadstropnega hotela Praha. Vse drugo se skriva med drevjem na široki gozdni planoti.

Varijanta v Triglavski steni (M. Potočnik). — Članek bomo v prih. številki objavili do konca, da se izognemo prekinjenju.

VSEBINA: Dr. Jos. C. Oblak: V okrilju Visoke Tatre (str. 81). — Jos. Wester: Hacquetova navodila za gorolazce (str. 84). — Maks Igljč: Južna stena Štruce (str. 88). — Fanny Copeland: Orkney ali izlet na Škotsko (str. 90). — Organizacija reševalnih odsekov in rešilnih postaj S. P. D. (str. 92). — Obzor in društvene vesti: Slovenske pesmi in slovenske planine v Budapešti. Seja širšega Osrednjega Odbora S. P. D. (str. 97). Propagandni smuški izlet in tek v Podpeci. Sporazum v obmejnem prometu z Italijo. Planinski ples v Mariboru. »Pohorska politika« (str. 99). — Naše slike (na prilogi): Pogled z Male Vysoke; (v tekstu, str. 81): Tatranska Lomnica.

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

V Triglavski steni (nova varijanta)

Fot. dr. Tomišek Stanko